

EL – ADL

El-Adl; esma-ül hüsnadan olup; her işi adaletli, her hükmünde adaletli anlamındadır. Adalet, zulmün zıddıdır. Allah (c.c) Adl'dir, O'nun zulüm sıfatı yoktur. Allah Teâlâ adildir, zalimleri sevmez. Zalimlerle dost olanları sevmez.

"Bu (azab), dünyada iken kendi ellerinizle yapmış olduğunuzun karşılığıdır. Yoksa Allah kullarına zulmetmez."¹

"Melekler yüzlerine ve arkalarına vurarak ve 'Tadın yakıcı cehennem azabını' (diyerek) o kâfirlerin canlarını alırken onları bir görseydin. İşte bu, ellerinizle yaptığınız yüzündendir, yoksa Allah kullarına zulmedici değildir."²

Yine Sure-i Nahl'de 33. ayette Allah kâfirlerin yaptıklarını anlatıyor ve sonunda "Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlar" buyurarak kendisinin asla zulmedici olmadığını ilan ediyor. Kur'an-ı Kerim'de daha bir çok yerde Allah'ın zulmetmediğinden, insanların kendi kendilerine zulmettiğinden bahsediliyor.

Adl olan Allah müminlere de adaleti emrediyor.

"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendiniz, ana-babanız ve akrabanız aleyhine de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın. (Şahitliği) eğer, bükür (doğru şahitlik etmez), yahut şahitlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır."³

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adil davranmamaya itmesin. Adaletli olun; bu, Allah korkusuna daha çok yakışan (bir davranış)dır. Allah'a isyandan sakının. Allah yaptıklarınızı hakkıyla bilmektedir."⁴

"Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."⁵

Ayette söz konusu edilen adalet, geniş anlamli adalettir. Adaleti teşvik eden ve adil kişileri öven, "Hükmünde, ailesine karşı ve velayeti altında olanlar hakkında adil davrananlar nurdan minberler üzerindedirler."⁶ mealinde hadiste yer alan adalet yine geniş manalı olup, ahlakî, hukukî ve ictimaî adaleti ihtiva etmektedir.

Ragıb el-İsfahânî'nin ihsan mefhumu ile mukayeseli adalet tarifi: Adalet, borcunu vermek, alacağını istemektir; görevini yerine getirmek ve hakkını almaktır. İhsan ise borcundan daha fazlasını vermek, alacağından daha azına razı olmaktır.⁷

Adaleti emreden Allah, zulmü de yasaklamıştır. Hadis-i şeriflerde adaletle hükmedenler müjdelendiği gibi zulmedenler de uyarılmıştır. "Hiçbir vali yoktur ki, o, müslüman ahali üzerinde icra-yı velayet ederken zulüm ederek ölür, muhakkak Allah cennet kokusunu ona haram kılacaktır."⁸ hadis-i şerifi buna örnektir. Adalet deyince Hz. Ömer akla gelir. O, bu konuda doruk noktasına çıkmış ve adaleti ile tarihe geçmiştir.

¹ Âl-i İmran:182

² Enfâl:50-51

³ Nisa:135

⁴ Maide:8

⁵ Nahl:90

⁶ Müslim "İmare", 18

⁷ Türkiye Diyanet Vakfı, İslâm Ansiklopedisi, 1. Cilt, Sahife:343

⁸ Buhari, Kitab'ül Ahkâm, 2127 no'lu hadis